

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Економічний факультет

Кафедра економіки, менеджменту та комерційної діяльності

**ФІНАНСОВІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ В ТОРГОВЕЛЬНІЙ
ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Методичні рекомендації

до вивчення дисципліни для здобувачів спеціальності D7 «Торгівля»
освітньо-професійна програма «Підприємництво та торгівля у смарт-
середовищі» другого (магістерського) рівня

Затверджено
на засіданні кафедри економіки,
менеджменту та комерційної діяльності
Протокол № 1 від 28.08.2025 р.

Фінансові та інвестиційні інструменти в торговельній та підприємницькій діяльності : метод. рекоменд. до вивч. дисц. : для здобув. ВО спец. D7 «Торгівля» ОПП «Підприємництво та торгівля у смарт-середовищі» / [укладачі О.В. Заярнюк, О.С. Скібіцький] ; Центральноукраїн. нац. тех. ун-т. – Кропивницький : ЦНТУ, 2025 – 26 с.

Укладачі:

Заярнюк Олексій Васильович, к.е.н., доцент
Скібіцький Олександр Сергійович, асистент

Рецензенти:

Сторожук Оксана Василівна, к.е.н., доцент
Кіріченко Ольга Вячеславівна, к.е.н., доцент

Відповідальна за випуск:

Рябоволик Тетяна Федорівна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності

© Заярнюк О.В.
Фінансові та інвестиційні інструменти в торговельній
та підприємницькій діяльності.
Методичні рекомендації до вивчення дисципліни, 2025.

ЗМІСТ

1	Мета і завдання навчальної дисципліни	4
2	Тематичний план викладання курсу.....	5
3	Зміст тем курсу	5
4	Плани практичних занять	7
5	Методичні поради до вивчення курсу «Фінансові та інвестиційні інструменти в торговельній та підприємницькій діяльності»	8
6	Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи	21
7	Тематика індивідуальних завдань	21
8	Орієнтовні питання до заліку з дисципліни «Фінансові та інвестиційні інструменти в торговельній та підприємницькій діяльності».....	22
9	Рекомендовані джерела інформації	23

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Фінансові та інвестиційні інструменти в торговельній та підприємницькій діяльності» є формування у здобувачів освіти системного уявлення про сучасні фінансові та інвестиційні інструменти, які використовуються у торговельній та підприємницькій діяльності, а також розвиток практичних навичок їхнього застосування для ефективного управління фінансами та прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень у сфері торгівлі та послуг.

При підготовці методичних рекомендацій наведено класифікацію фінансових та інвестиційних інструментів в торговельній та підприємницькій діяльності; визначено інструменти залучення капіталу для бізнесу; окреслено банківські фінансові інструменти в торговельній діяльності; детально проаналізовано фінансові деривативи. Окремий розділ присвячений сучасним інструментам захисту від кіберризиків торговельного підприємництва. Також не залишилися поза увагою інноваційні фінансові інструменти, а також міжнародні аспекти використання фінансових інструментів у торгівлі.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Фінансові та інвестиційні інструменти в торговельній та підприємницькій діяльності» є отримання здобувачами вивчення дисципліни є: ознайомлення з сутністю та класифікацією фінансових та інвестиційних інструментів; ознайомлення з механізмами функціонування ринку капіталів; ознайомлення із банківськими фінансовими інструментами в торговельній діяльності; дослідження інструментів управління ризиками інвестиційної діяльності; вивчення інноваційних фінансових інструментів; дослідження рівня фінансової безпеки торговельного підприємства; вивчення міжнародних аспектів фінансових інструментів у торгівлі.

Опанувавши курс, здобувачі повинні набути компетентностей щодо аналізу фінансових та інвестиційних інструментів і визначати їх доцільність для підприємницької діяльності; використання механізмів фінансових ринків для залучення капіталу; обґрунтованого вибору банківських фінансових інструментів для забезпечення комерційної діяльності; розробки інвестиційних стратегій для підприємств з урахуванням ризиків і можливостей; застосування фінансових деривативів для хеджування ризиків; оцінки потенціалу та ризиків інноваційних фінансових інструментів; проведення аналізу рівня фінансової безпеки торговельного підприємства; адаптування інструментів фінансування під потреби малого та середнього бізнесу.

Для досягнення згаданих цілей важливе значення має самостійна творча робота здобувачів, на організацію якої спрямовані підготовлені методичні рекомендації.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДАННЯ КУРСУ.

№ п/п	Тема	Всього (годин)	Лекції (годин)	Практичні заняття (годин)	Самостій на робота (годин)
1	Сутність і класифікація фінансових та інвестиційних інструментів.	10	2	-	8
2	Фінансові ринки та їх роль у підприємницькій діяльності.	10	2	-	8
3	Інструменти залучення капіталу для бізнесу.	12	2	2	8
4	Банківські фінансові інструменти в торговельній діяльності.	12	2	2	8
5	Інвестиційні стратегії підприємств.	12	2	2	8
6	Фінансові деривативи в підприємницькій діяльності.	12	2	2	8
7	Інноваційні фінансові інструменти.	12	2	2	8
8	Фінансова безпека торговельного підприємства.	14	4	2	8
9	Особливості застосування фінансових та інвестиційних інструментів у малому та середньому бізнесі.	14	4	2	8
10	Міжнародні аспекти використання фінансових інструментів у торгівлі.	12	2	-	10
	Разом (годин):	120	24	14	114

3. ЗМІСТ ТЕМ КУРСУ.

Тема 1. Сутність і класифікація фінансових та інвестиційних інструментів.

Поняття фінансових інструментів (грошові, боргові, пайові, деривативи). Інвестиційні інструменти: прямі й портфельні інвестиції. Відмінності між фінансовими та реальними інвестиціями. Класифікація фінансових та інвестиційних інструментів.

Тема 2. Фінансові ринки та їх роль у підприємницькій діяльності.

Структура фінансового ринку. Механізми функціонування ринку капіталів. Фінансові посередники: банківські установи, брокери, інвестиційні фонди.

Тема 3. Інструменти залучення капіталу для бізнесу.

Акції та облігації як джерело капіталу. Векселі, депозитні сертифікати, комерційні папери. Венчурне фінансування та бізнес-ангели. IPO та альтернативні способи залучення коштів.

Тема 4. Банківські фінансові інструменти в торговельній діяльності.

Кредити (інвестиційні, оборотні, факторинг, форфейтинг). Лізинг як форма фінансування основних засобів. Гарантії та акредитиви в міжнародній торгівлі.

Тема 5. Інвестиційні стратегії підприємств.

Формування інвестиційного портфеля. Методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів (NPV, IRR, Payback Period). Управління ризиками інвестиційної діяльності. ESG-інвестиції.

Тема 6. Фінансові деривативи в підприємницькій діяльності.

Форварди, ф'ючерси, опціони, свопи. Хеджування ризиків (цінових, валютних, процентних ставок). Спекулятивні стратегії на ринку деривативів.

Тема 7. Інноваційні фінансові інструменти.

Краудфандинг та краудінвестинг. Криптовалюти та токенизація активів. Децентралізовані фінанси. Smart-контракти у фінансових угодах.

Тема 8. Фінансова безпека торговельного підприємств.

Оцінка фінансової стійкості бізнесу. Інструменти страхування підприємницької діяльності. Захист від фінансового шахрайства та кіберризиків.

Тема 9. Особливості застосування фінансових та інвестиційних інструментів у малому та середньому бізнесі.

Механізми фінансування малого та середнього бізнесу (МСП). Бар'єри доступу до фондового ринку для МСП. Альтернативні платформи фінансування.

Тема 10. Міжнародні аспекти використання фінансових інструментів у торгівлі.

Валютні операції та валютні ризики. Міжнародні фінансові інструменти (експортне фінансування, торговельне фінансування). Міжнародні біржі та платформи для інвестицій.

4. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.

Тема 1. Інструменти залучення капіталу для бізнесу.

Основні питання для обговорення в групі:

1. Акції та облігації як джерело капіталу.
2. Векселі, депозитні сертифікати, комерційні папери.
3. Венчурне фінансування та бізнес-ангели.
4. IPO та альтернативні способи залучення коштів

Теми індивідуальних завдань: 2; 9; 11.

Тема 2. Банківські фінансові інструменти в торговельній діяльності.

Основні питання для обговорення в групі:

1. Кредити (інвестиційні, оборотні, факторинг, форфейтинг).
2. Лізинг як форма фінансування основних засобів.
3. Гарантії та акредитиви в міжнародній торгівлі

Теми індивідуальних завдань: 5; 6; 12; 13.

Тема 3. Інвестиційні стратегії підприємств.

Основні питання для обговорення в групі:

1. Формування інвестиційного портфеля.
2. Методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів (NPV, IRR, Payback Period).
3. Управління ризиками інвестиційної діяльності.
4. ESG-інвестиції

Теми індивідуальних завдань: 1; 3; 10.

Тема 4. Фінансові деривативи в підприємницькій діяльності.

Основні питання для обговорення в групі:

1. Форварди, ф'ючерси, опціони, свопи.
2. Хеджування ризиків (цінових, валютних, процентних ставок).
3. Спекулятивні стратегії на ринку деривативів

Теми індивідуальних завдань: 7; 8; 17.

Тема 5. Інноваційні фінансові інструменти.

Основні питання для обговорення в групі:

1. Краудфандинг та краудінвестинг.
2. Криптовалюти та токенизація активів.
3. Децентралізовані фінанси.
4. Smart-контракти у фінансових угодах

Теми індивідуальних завдань: 14; 16.

Тема 6. Фінансова безпека торговельного підприємств.

Основні питання для обговорення в групі:

1. Оцінка фінансової стійкості бізнесу.
2. Інструменти страхування підприємницької діяльності. Захист від

фінансового шахрайства та кіберризиків.
Теми індивідуальних завдань: 11; 15.

Тема 7. Особливості застосування фінансових та інвестиційних інструментів у малому та середньому бізнесі.

Основні питання для обговорення в групі:

1. Механізми фінансування малого та середнього бізнесу (МСП).
2. Бар'єри доступу до фондового ринку для МСП.
3. Альтернативні платформи фінансування.

Теми індивідуальних завдань: 4; 18; 19.

5. МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ФІНАНСОВІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ В ТОРГОВЕЛЬНІЙ ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ».

Тема 1. Сутність і класифікація фінансових та інвестиційних інструментів.

Починаючи вивчення першої теми, перш за все, необхідно з'ясувати сутність фінансових інструментів.

Фінансові інструменти – це різноманітні документи, угоди чи механізми, що відображають відносини між економічними суб'єктами з приводу перерозподілу фінансових ресурсів та забезпечують можливість отримання доходу або інших економічних вигод.

Вони виконують роль посередників у русі капіталу між інвесторами, підприємствами, державою та фінансовими установами. Завдяки фінансовим інструментам відбувається: акумулювання вільних коштів; їхнє ефективне розміщення; перетворення заощаджень на інвестиції; зниження ризиків через диверсифікацію та хеджування.

До фінансових інструментів належать: грошові інструменти (валюта, депозити, кредити); цінні папери (акції, облігації, векселі, деривативи); похідні інструменти (ф'ючерси, опціони, свопи); інструменти страхування та хеджування ризиків; інноваційні інструменти (криптовалюти, токени, фінтех-продукти).

Інвестиційні інструменти – це засоби, за допомогою яких інвестори вкладають капітал з метою отримання прибутку або досягнення стратегічних цілей. Найпоширенішим поділом інвестицій є розмежування на прямі інвестиції та портфельні інвестиції.

Прямі інвестиції – це вкладення капіталу в підприємства чи проекти, що забезпечують інвестору право контролю або значного впливу на об'єкт інвестування.

Портфельні інвестиції – це вкладення коштів у різноманітні цінні папери та інші фінансові активи без мети отримання контролю над емітентом. Інвестор формує інвестиційний портфель, орієнтуючись на дохідність та диверсифікацію ризиків.

Основні характеристики портфельних інвестицій:

- придбання менших пакетів акцій, облігацій, інвестиційних сертифікатів, деривативів;
- інвестор не має вирішального впливу на діяльність компанії;
- портфельні інвестиції є більш гнучкими та ліквідними, ніж прямі;
- можуть мати як коротко-, так і довгостроковий характер.

Отже, фінансові інструменти – це конкретні форми існування фінансових активів (цінні папери, депозити, деривативи). Інвестиційні інструменти – ширше поняття, яке охоплює як фінансові, так і реальні об'єкти інвестування (підприємства, нерухомість, інновації). Вибір інструменту залежить від цілей інвестора, строків, бажаного рівня прибутковості та ризику

Тема 2. Фінансові ринки та їх роль у підприємницькій діяльності.

Вивчення даної теми варто розпочати із з'ясування сутності фінансового ринку. Фінансовий ринок – це система економічних відносин, яка забезпечує рух грошових коштів та капіталу між учасниками з метою ефективного розподілу ресурсів, інвестування та фінансування. Він виконує функцію посередника між власниками тимчасово вільних коштів та тими, хто має потребу у фінансових ресурсах.

Основними елементами структури фінансового ринку є: грошовий ринок, ринок капіталу, валютний ринок, ринок деривативів, страховий ринок, ринок пенсійних та інвестиційних фондів та інфраструктура.

Розглядаючи дану тему, не можна оминати увагою питання механізмів функціонування ринків капіталів. Ринок капіталів – це сегмент фінансового ринку, на якому відбувається рух середньо- та довгострокових фінансових ресурсів (понад 1 рік) з метою інвестування, розвитку бізнесу та фінансування державних і корпоративних програм.

Функціонування ринку капіталів забезпечується низкою механізмів, що формують процес акумулювання, розподілу та використання капіталу.

Механізм акумулювання капіталу відбувається за допомогою наступних ресурсів: заощадження домогосподарств, кошти підприємств, державний бюджет, надходження іноземних інвесторів. У цьому механізмі беруть участь наступні фінансові інститути-посередники: банки, інвестиційні компанії, пенсійні та страхові фонди, фондові біржі за допомогою концентрації вільних коштів у інвесторів з подальшим їх спрямуванням до позичальників.

Механізм інвестування реалізується завдяки: прямому інвестуванню - придбання підприємств, нерухомості, реального капіталу; портфельному інвестуванню - купівля акцій, облігацій та інших цінних паперів для отримання доходу; банківському кредитуванню - надання довгострокових позик підприємствам та населенню. Метою реалізації механізму інвестування є забезпечення розвитку бізнесу, інновацій та інфраструктури.

Механізм ціноутворення капіталу. Формується через попит і пропозицію на фінансові ресурси. Його основними індикаторами виступають: процентна ставка (вартість кредитних ресурсів); дохідність цінних паперів (прибутковість

інвестицій); ринкова ціна акцій (очікування інвесторів щодо майбутніх доходів компанії).

Механізм перерозподілу ризиків. Інструментами такого механізму виступають: диверсифікація інвестицій, страхування, хеджування деривативами (форварди, ф'ючерси, опціони). Механізм перерозподілу ризиків забезпечує зниження ризику втрат для інвесторів.

Механізм регулювання ринку капіталів реалізується завдяки державному регулюванню - закони, нормативи НБУ, Національної комісії з цінних паперів, податкове стимулювання, а також саморегулюванню - діяльність фондових бірж, професійних асоціацій, стандартів прозорості. Метою функціонування такого механізму є підтримання стабільності, запобігання кризам, захист інвесторів.

Механізм інформаційного забезпечення реалізується завдяки доступу інвесторів і позичальників до достовірної інформації - котирування цінних паперів, фінансові звіти компаній, кредитні рейтинги. Роль цього механізму є надзвичайно важливою для зниження інформаційної асиметрії та забезпечення прозорості ринку.

Механізми функціонування ринку капіталів – це система дій і інструментів, яка забезпечує ефективний рух фінансових ресурсів: від їх накопичення – до інвестування, формування ціни, розподілу ризиків та регулювання.

Тема 3. Інструменти залучення капіталу для бізнесу.

Фінансування діяльності підприємств і держави можливе завдяки залученню коштів через випуск цінних паперів. Найбільш поширеними серед них є акції та облігації, які дозволяють акумулювати значні обсяги капіталу.

Акція - це цінний папір, що посвідчує право його власника (акціонера) на частку в статутному капіталі акціонерного товариства та отримання дивідендів.

Завдяки акціям у компанії з'являється можливість:

- залучення власного капіталу для фінансування діяльності;
- розширення виробництва без зобов'язань повернення коштів;
- підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Акції відзначаються наступними особливостями: вони не мають строку обігу (безстроковий інструмент); власники беруть участь в управлінні (право голосу); прибуток у вигляді дивідендів залежить від результатів діяльності компанії.

Як фінансовий інструмент, акції несуть такі наступні потенційні ризики для інвестора – ймовірність зниження курсу акцій, нестабільність дивідендів.

Облігації – це борговий цінний папір, що підтверджує зобов'язання емітента повернути власнику номінальну вартість у визначений строк та сплатити відсотки (купон).

Облігації, як одне з можливих джерел капіталу, виконують наступні функції:

- формування позикового капіталу для реалізації інвестиційних проєктів

чи покриття дефіциту бюджету;

- залучення коштів під фіксовану вартість (процентна ставка);
- використання як інструмента управління державним боргом.

Облігації відзначаються наступними особливостями:

- мають визначений строк погашення;
- дохід фіксований (купон) або змінний, залежно від умов випуску;
- не дають права участі в управлінні компанією.

Ризики для інвестора від залучення облігацій – дефолт емітента, інфляційний ризик, коливання ринкових ставок.

Вивчаючи третю тему, не можна оминати увагою питання венчурного фінансування.

Венчурне фінансування – це інвестування коштів у нові, інноваційні або ризикові проекти, які мають високий потенціал прибутковості, але й високий рівень ризику.

Джерела капіталу за венчурного фінансування є спеціалізовані венчурні фонди, корпорації, приватні інвестори.

Особливостями венчурного фінансування є:

- орієнтація на стартапи та високотехнологічні компанії;
- інвестор отримує частку у статутному капіталі підприємства;
- прибуток формується не стільки через дивіденди, скільки завдяки зростанню вартості компанії та подальшому продажу частки.

Етапи венчурного фінансування:

1. Seed (посівний капітал) – фінансування ідеї, досліджень, прототипу;
2. Start-up – підтримка на етапі запуску бізнесу;
3. Early stage – розширення виробництва, вихід на ринок;
4. Expansion – масштабування бізнесу;
5. Exit (вихід інвестора) – продаж частки стратегічному інвестору або IPO.

Бізнес-ангели – це приватні інвестори (зазвичай досвідчені підприємці чи топ-менеджери), які вкладають власні кошти у стартапи на ранніх стадіях розвитку.

Бізнес-ангели інвестують власні гроші, а не кошти фондів; часто надають не тільки фінансову, а й менторську підтримку (консультації, зв'язки, управлінський досвід); ризикують більше, ніж традиційні інвестори, але розраховують на високий дохід у майбутньому.

Особливості співпраці з бізнес-ангелами: швидке ухвалення рішень (на відміну від венчурних фондів); невеликі суми інвестицій (порівняно з фондами), але критично важливі на старті; гнучкі умови співпраці.

Тема 4. Банківські фінансові інструменти в торговельній діяльності.

В торговельній діяльності використовується досить широкий спектр банківських фінансових інструментів.

Кредитування є одним з основних способів залучення фінансових ресурсів підприємствами. Залежно від цілей і механізмів застосовуються різні види

кредитів.

Основне призначення інвестиційних кредитів – це фінансування довгострокових проєктів, а також створення або модернізація виробничих потужностей, купівля обладнання, будівництво.

Інвестиційні кредити, в основному, є середньо- та довгостроковими (3–10 років і більше). Особливостями інвестиційних кредитів є значні суми; вони потребують ретельного бізнес-планування; часто забезпечуються заставою. Інвестиційні кредити орієнтовані на стимулювання розвитку бізнесу, розширення виробництва, інновації.

Основне призначення оборотних кредитів – це покриття поточних потреб у фінансуванні оборотного капіталу – закупівля сировини, товарів, виплата заробітної плати. Оборотні кредити є, як правило, короткостроковими (до 1 року). Особливостями оборотних кредитів є те, що вони часто видаються у формі кредитної лінії; можуть бути беззаставними (за наявності високої кредитоспроможності позичальника); допомагають уникнути касових розривів. Оборотні кредити забезпечують стабільність поточної діяльності підприємства.

Факторинг – це форма фінансування, за якої банк або факторингова компанія викуповує у підприємства його дебіторську заборгованість (рахунки-фактури) з дисконтом.

При цьому підприємство одразу отримує більшу частину коштів, а фактор надалі стягує борги з клієнтів.

Види факторингу:

- з регресом (ризик неплатежу залишається за клієнтом);
- без регресу (ризик бере на себе фактор).

Перевагами факторингових операцій є швидке отримання обігових коштів, а також зниження кредитного ризику підприємства.

Форфейтинг – це різновид фінансування зовнішньоекономічних операцій, коли банк (форфейтор) викуповує векселі чи інші боргові зобов'язання експортера без права регресу. Сутність форфейтингу в тому, що експортер отримує повну суму платежу одразу, а банк самостійно стягує борг з імпортера.

Особливості форфейтингу:

- використовується для середньо- та довгострокових угод (1–7 років);
- зазвичай у міжнародній торгівлі;
- повністю знімає з експортера ризик неплатежу.

Переваги форфейтингу полягають у гарантіях отримання коштів та стимулюванні міжнародних контрактів.

Отже, підсумовуючи зазначене вище, можемо стверджувати, що інвестиційні кредити підтримують стратегічний розвиток підприємства. Оборотні кредити забезпечують стабільність поточної діяльності. Факторинг дозволяє швидко мобілізувати капітал за рахунок продажу дебіторської заборгованості. Форфейтинг є ефективним інструментом у міжнародній торгівлі, бо мінімізує ризики неплатежів.

Тема 5. Інвестиційні стратегії підприємств.

Вивчення п'ятої теми передбачає вивчення інвестиційних стратегій підприємств.

Інвестиційний портфель – це сукупність різних фінансових та реальних активів, сформована інвестором для досягнення визначених цілей (отримання доходу, збереження капіталу, мінімізація ризиків, забезпечення ліквідності).

Цілями формування інвестиційного портфеля є:

- збереження капіталу – захист від інфляції та ризиків;
- отримання доходу – дивіденди, відсотки, приріст курсової вартості;
- збалансування ризику та прибутковості – оптимізація співвідношення;
- диверсифікація – розподіл інвестицій між різними активами;
- ліквідність – забезпечення можливості швидкого продажу активів.

Види інвестиційних портфелів.

Консервативний – переважають надійні та низькоризикові інструменти (облігації, депозити). Збалансований – поєднання акцій та облігацій, середній рівень ризику. Агресивний (зростаючий) – орієнтований на акції, венчурні інвестиції, високий ризик і висока дохідність. Доходний – орієнтований на активи з регулярним доходом (дивіденди, відсотки). Спекулятивний – інвестиції у високоризикові активи (деривативи, криптовалюти).

Зазначимо фактори, що впливають на формування інвестиційного портфеля. До них, зокрема, віднесемо:

- рівень ризику, прийнятний для інвестора;
- потенційна дохідність активів;
- інфляція та валютні ризики;
- податкові умови;
- економічна та політична ситуація в країні.

Інвестиції завжди супроводжуються невизначеністю майбутніх результатів. Ризик у цьому контексті – це ймовірність відхилення фактичних результатів інвестицій від очікуваних (позитивних або негативних).

Основні причини виникнення ризиків:

- зміни макроекономічної ситуації;
- нестабільність фінансових ринків;
- інфляційні та валютні коливання;
- політична та правова невизначеність;
- внутрішні управлінські помилки.

Варто виділити наступні інструменти управління ризиками.

Фінансові інструменти. До них відносяться: деривативи (ф'ючерси, опціони, свопи) для хеджування валютних і процентних ризиків; страхування інвестицій; гарантії та акредитиви.

Ефективними є також організаційні методи управління ризиками. До них ми відносимо: диверсифікація портфеля (розподіл між різними активами, ринками, галузями); партнерство (спільні підприємства, консорціуми); вибір надійних контрагентів.

Аналітичні методи управління ризиками: сценарний аналіз; метод

чутливості (оцінка впливу зміни окремих параметрів); метод Монте-Карло (імітаційне моделювання).

Ризик – невід’ємний елемент інвестиційної діяльності. Управління ризиками дозволяє мінімізувати можливі втрати та підвищити стабільність інвестиційного портфеля. Ефективна стратегія має поєднувати профілактичні, фінансові та організаційні заходи.

Тема 6. Фінансові деривативи в підприємницькій діяльності.

Вивчення цієї теми передбачає вивчення фінансових деривативів в підприємницькій діяльності.

Форвардні контракти, ф’ючерси, опціони, свопи – це базові похідні фінансові інструменти.

Форвардні контракти – це угода між двома сторонами про купівлю або продаж активу в майбутньому за ціною, зафіксованою сьогодні. Характерні особливості форвардних контрактів – індивідуальні умови (обсяг, дата, ціна), позабіржовий характер.

Форвардні контракти мають як переваги – гнучкість, можливість хеджування ризиків, так і недоліки – високий ризик невиконання зобов’язань (контрагентський ризик).

Ф’ючерси – стандартизований біржовий контракт на купівлю/продаж активу у визначений майбутній термін за заздалегідь встановленою ціною.

Особливостями ф’ючерсів як фінансових інструментів є те, що вони торгуються на біржі; гарантії виконання забезпечуються кліринговою палатою.

Переваги ф’ючерсів – ліквідність, прозорість, зменшення ризику невиконання. Недоліки ф’ючерсів – менша гнучкість (стандартні обсяги та терміни).

Опціони – контракт, що надає право (але не зобов’язання) купити або продати актив за фіксованою ціною у визначений період.

Типи опціонів:

Call – право купівлі.

Put – право продажу.

Переваги опціонів, як фінансового деривативу – гнучкість, можливість обмежити ризик і зберегти потенційний прибуток. Недоліки опціонів – покупець сплачує премію; складність у розумінні.

Свопи – двостороння угода про обмін фінансовими потоками в майбутньому.

Розрізняють наступні види свопів:

- процентні (Interest Rate Swaps) – обмін фіксованої ставки на плаваючу;
- валютні (Currency Swaps) – обмін платежами в різних валютах;
- товарні (Commodity Swaps).

Переваги використання свопів – можливість оптимізації фінансових витрат, управління валютними та процентними ризиками. Недоліки – складність у структурі, позабіржовий характер, ризик контрагента.

Хеджування – це використання фінансових інструментів (деривативів,

страхових механізмів чи комбінацій активів) для зниження або усунення ризику можливих збитків від несприятливих змін ринкових умов.

Мета хеджування – захист майбутніх доходів чи витрат без необхідності прогнозувати точний напрямок руху ринку.

Хеджування ризиків несе у собі як потенційні переваги, так і обмеження. До переваг хеджування ризиків можна віднести наступне: зменшення фінансових втрат; прогнозованість грошових потоків; підвищення стабільності бізнесу. До недоліків хеджування ризиків відносяться: додаткові витрати (страхові премії, опціонні премії, біржові маржі); неможливість отримати вигоду від сприятливих змін (якщо використане жорстке хеджування); складність у виборі інструменту.

Тема 7. Інноваційні фінансові інструменти.

Ця тема присвячена сучасним інноваційним фінансовим інструментам.

Краудфандинг (crowdfunding) та краудінвестинг (crowdinvesting) – це форми колективного фінансування проєктів через онлайн-платформи, коли багато дрібних інвесторів або зацікавлених осіб об'єднують кошти для підтримки бізнесу, стартапу чи соціальної ініціативи.

Краудфандинг – це залучення коштів від великої кількості людей без надання їм частки в бізнесі. При цьому ключовим мотивом інвесторів є соціальна підтримка, доступ до продукту раніше за інших, винагорода у вигляді сувенірів чи знижок.

Форми краудфандингу:

– Reward-based crowdfunding – внесок в обмін на винагороду (наприклад, попереднє замовлення продукту);

– Donation-based crowdfunding – безоплатна підтримка соціальних чи благодійних проєктів;

– Debt crowdfunding (P2P-кредитування) – позики від багатьох осіб з поверненням і відсотками.

Краудінвестинг – залучення капіталу від інвесторів в обмін на частку в компанії (акції, пайова участь). Мотивом інвесторів при цьому виступає отримання прибутку від зростання вартості бізнесу, дивідендів чи відсотків.

Форми краудінвестингу:

Equity crowdfunding – інвестори стають співвласниками компанії.

Revenue-based crowdfunding – інвестори отримують частку від майбутніх доходів компанії.

Переваги для бізнесу від використання інструментів краудфандингу та краудінвестингу:

– доступ до фінансування без банківських установ;

– тестування попиту на продукт;

– маркетинг і формування спільноти.

Разом із тим, існують певні ризики – невизначеність із залученням коштів; юридичні та податкові бар'єри; ризик шахрайства чи нереалізованих проєктів.

Порівняння краудфандингу та краудінвестингу

Критерій	Краудфандинг	Краудінвестинг
Мета	Залучення коштів для продукту / проекту	Залучення капіталу для бізнесу
Винагорода	Подарунки, продукт, соціальна користь	Частка в компанії, дивіденди, прибуток
Ризик для інвестора	Мінімальний (втрата внеску)	Високий (стартап може збанкрутувати)
Тип учасників	Широка аудиторія, споживачі	Інвестори, венчурні фонди, бізнес-ангели
Приклади платформ	Kickstarter, GoFundMe	Kickstarter, GoFundMe

Отже, краудфандинг і краудінвестинг – сучасні фінансові інструменти, що поєднують технології, підприємництво та інвестиції. Перший орієнтований на споживачів і підтримку ідей. Другий – на інвесторів, які хочуть отримати прибуток.

Криптовалюта – це цифровий (віртуальний) актив, який функціонує на основі технології блокчейн і виконує роль засобу обміну, збереження вартості та інвестиційного інструменту.

Основними характеристиками криптовалюти є: децентралізація (немає єдиного емітента, як у банків); захист транзакцій криптографією; обмежена емісія (наприклад, Bitcoin – 21 млн монет); висока волатильність і спекулятивність. Приклади криптовалюти: Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH), Ripple (XRP), Solana (SOL) тощо.

Токенізація – процес перетворення прав на реальні або фінансові активи у цифрові токени, що зберігаються та обертаються в блокчейні.

Децентралізовані фінанси (Decentralized Finance, DeFi) – це екосистема фінансових послуг, що функціонує на основі блокчейну та смарт-контрактів, без участі банків та посередників. Головна ідея децентралізованих фінансів – надати доступ до фінансів будь-кому, у будь-якій точці світу, лише за допомогою інтернету та криптогаманця.

Smart-контракт – це програмний код, що автоматично виконує умови угоди між сторонами, коли настають визначені події. Він зберігається та працює у блокчейн-мережі, що гарантує прозорість, незмінність та автоматизацію виконання.

Основні характеристики Smart-контрактів:

- автономність – виконання без посередників після активації;
- прозорість – умови угоди відкриті й доступні для перевірки у блокчейні;
- незмінність – після розміщення в блокчейні контракт не можна змінити;
- детермінованість – виконання чітко залежить від закладених умов (if-then-else).

Сфери використання Smart-контрактів: платежі та перекази коштів (автоматичне списання при настанні умов); кредитування та позики (контроль

застави, відсотків, повернення боргу); страхування (виплата компенсації при настанні страхового випадку); торговельне фінансування (підтвердження поставки товару → автоматичний платіж); інвестиції (токенізація активів, автоматичний розподіл дивідендів).

Тема 8. Фінансова безпека торговельного підприємств.

Вивчаючи тему, присвячену фінансовій безпеці торговельного підприємства, насамперед потрібно з'ясувати сутність фінансової стійкості.

Фінансова стійкість – це здатність підприємства стабільно функціонувати й розвиватися, зберігати платоспроможність, незалежність від зовнішніх джерел фінансування та протистояти ризикам ринку.

Вона відображає баланс між власними та позиковими ресурсами, ефективність використання капіталу та рівень фінансових ризиків.

Фактори, що визначають фінансову стійкість:

- структура капіталу (співвідношення власних і позикових коштів);
- обсяг власного оборотного капіталу;
- рівень ліквідності та платоспроможності;
- прибутковість діяльності;
- стабільність грошових потоків;
- зовнішні умови (ринкове середовище, інфляція, відсоткові ставки).

Існують наступні методи оцінки фінансової стійкості.

Метод аналізу балансових показників.

Власний оборотний капітал (ВОК) = Власний капітал – Необоротні активи.

Позитивне значення свідчить про фінансову стійкість.

Коефіцієнт автономії = Власний капітал / Валюта балансу.

Норма: $\geq 0,5$ (підприємство фінансує половину активів власними коштами).

Коефіцієнт фінансового левериджу = Позиковий капітал / Власний капітал.

Високе значення означає залежність від кредиторів.

Ліквідність та платоспроможність.

Коефіцієнт поточної ліквідності = Оборотні активи / Поточні зобов'язання (норма: 1,5–2,5).

Коефіцієнт швидкої ліквідності = (Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання (норма: ≥ 1).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності = (Грошові кошти + Короткострокові фінансові інвестиції) / Поточні зобов'язання (норма: 0,2–0,3).

Прибутковість.

Рентабельність активів (ROA) = Чистий прибуток / Активи.

Рентабельність власного капіталу (ROE) = Чистий прибуток / Власний капітал.

EBITDA margin – операційна ефективність бізнесу.

Підприємницька діяльність торговельних підприємств обтяжена великою кількістю ризиків. Для їх мінімізації використовують інструменти страхування.

Страховання – це один із ключових інструментів захисту підприємницьких ризиків, що забезпечує фінансову стабільність компанії в разі настання несприятливих подій. Його завдання – перерозподіл ризиків між підприємством і страховою компанією.

Основні види страхування для бізнесу.

Майнове страхування – захист будівель, обладнання, складів, транспорту; покриття збитків від пожеж, аварій, стихійних лих, крадіжок.

Страховання відповідальності – цивільна відповідальність перед контрагентами чи клієнтами; професійна відповідальність (юристи, аудиторів, лікарів тощо); відповідальність за шкоду довкіллю чи третім особам.

Страховання фінансових ризиків – ризик неплатежів контрагентів; ризик інвестиційних збитків; кредитне страхування (невиконання боргових зобов'язань).

Страховання підприємницьких ризиків – збої у виробництві; ремонт обладнання; втрати прибутку через вимушену зупинку діяльності.

Страховання персоналу – медичне страхування; страхування від нещасних випадків; страхування ключових співробітників (key person insurance).

Тема 9. Особливості застосування фінансових та інвестиційних інструментів у малому та середньому бізнесі.

Малий та середній бізнес є ключовим драйвером економіки, але часто стикається з обмеженим доступом до капіталу через підвищені ризики, відсутність достатніх застав та коротку історію діяльності. Тому для фінансування МСП використовується комбінація традиційних і альтернативних механізмів.

Перерахуємо традиційні механізми фінансування.

1. Банківські кредити. Можуть бути використані оборотні кредити – для поповнення обігових коштів; інвестиційні кредити – для придбання обладнання, модернізації виробництва; мікрокредитування – невеликі суми для стартапів та мікробізнесу.

2. Лізинг дозволяє отримати обладнання чи транспорт у користування з поступовою оплатою. Зручний для бізнесів із дефіцитом капіталу.

3. Факторинг і форфейтинг. Факторинг – продаж дебіторської заборгованості факторинговій компанії. Форфейтинг – викуп середньо- та довгострокових боргових вимог (часто у міжнародній торгівлі).

До альтернативних джерел фінансування слід віднести наступні:

– венчурний капітал та бізнес-ангели. Інвестори вкладають кошти в інноваційні стартапи з високим ризиком і потенціалом зростання. Бізнес-ангели часто надають не лише капітал, а й менторство;

– краудфандинг і краудінвестинг. Краудфандинг – залучення коштів від широкого кола людей (зазвичай невеликі внески). Краудінвестинг – інвестори отримують частку в бізнесі або дохід;

– інкубатори та акселератори. Надання фінансування, менторства, доступу до мережі контактів. Часто поєднується з частковим входженням у капітал

компанії;

– гранти та державні програми підтримки. Дотації для розвитку інноваційного чи соціального бізнесу. Програми часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами.

Існують такі міжнародні механізми фінансування: програми ЄС (Horizon, COSME, EIB для МСП); міжнародні фінансові організації (Світовий банк, ЄБРР, МФК); експортно-кредитні агентства – підтримка експорту МСП.

Новітні фінансові інструменти: P2P-кредитування (позики напряму від інвесторів через онлайн-платформи); DeFi-рішення (смарт-контракти, токенизація активів для залучення інвестицій); ICO/IEO/STO – випуск токенів для фінансування стартапів.

МСП має широкий спектр фінансових інструментів – від банківських кредитів до токенизації активів. Ключем до успіху є комбінація джерел фінансування, що знижує ризики залежності від одного кредитора. Державна підтримка та міжнародні програми відіграють важливу роль у розширенні доступу МСП до капіталу.

Фондовий ринок (IPO, облігації, лістинг на біржах) є потужним джерелом залучення капіталу.

Проте для малого та середнього бізнесу існують значні обмеження та бар'єри, що знижують можливості виходу на нього. До таких бар'єрів ми можемо віднести:

– фінансово-економічні – недостатній обсяг власного капіталу та низька рентабельність; високі витрати на підготовку IPO/емісії облігацій (юридичні послуги, аудит, андеррайтинг); вимоги до мінімального розміру бізнесу для лістингу;

– регуляторні та юридичні – суворі вимоги фондових бірж до звітності та прозорості; необхідність відповідності міжнародним стандартам фінансової звітності (IFRS); регуляторні бар'єри в національних юрисдикціях (ліцензування, обмеження на емісію);

– організаційно-управлінські – недостатня корпоративна культура та слабка система корпоративного управління; невміння вибудувувати відносини з інвесторами (IR – Investor Relations); відсутність досвіду роботи з незалежними директорами та наглядовими радами;

– ринкові – низька ліквідність акцій/облігацій МСП, що робить їх менш привабливими для інвесторів; обмежений інтерес великих інституційних інвесторів (фондів, банків); конкуренція з великими корпораціями, які мають стабільну репутацію;

– інформаційні та репутаційні – недовіра інвесторів до малих компаній через брак історії успішної діяльності; слабка впізнаваність бренду; недостатній рівень прозорості бізнес-моделі.

Через існуючі бар'єри у підприємців існує залежність від банківських кредитів та внутрішніх ресурсів, обмеження інноваційного розвитку та масштабування бізнесу. А також втрачаються потенційні інвестиційні можливості.

Тема 10. Міжнародні аспекти використання фінансових інструментів у торгівлі.

Розгляд цієї теми варто розпочати із з'ясування сутності міжнародних фінансових інструментів. Міжнародні фінансові інструменти – це спеціалізовані механізми, що застосовуються у зовнішньоекономічній діяльності для підтримки експорту, імпорту та міжнародної торгівлі. Вони дозволяють зменшити фінансові ризики, прискорити обіг капіталу, забезпечити захист інтересів експортерів, імпортерів і банків.

Експортне фінансування – це надання кредитів, гарантій і страхування з метою підтримки експорту національних товарів і послуг.

Інструментами експортного фінансування є:

- експортні кредити – банки фінансують покупця-іноземця (експортера).
- *supplier's credit* – кредит постачальнику для виробництва та відвантаження;
- *buyer's credit* – кредит покупцю для оплати контракту.

Експортне страхування та гарантії – це захист від ризиків неплатежів та політичних ризиків (приклад: ЕКА (Експортно-кредитні агентства)).

Форфейтинг – викуп банком боргових зобов'язань імпортера (векселів) без права регресу.

Факторинг експортний – викуп банком дебіторської заборгованості експортера з негайною виплатою частини коштів.

Торговельне фінансування (*Trade Finance*) – це комплекс фінансових інструментів, що забезпечують виконання міжнародних торговельних угод.

Основні інструменти торговельного фінансування:

- акредитив (*Letter of Credit, L/C*) – зобов'язання банку оплатити експортеру після виконання умов контракту;
- банківські гарантії – забезпечення виконання зобов'язань імпортером чи експортером;
- інкасо (*Collection*) – банк здійснює розрахунки між сторонами, отримуючи документи та кошти;
- векселі та комерційні папери – боргові інструменти для фінансування торговельних операцій;
- *Supply Chain Finance (SCF)* – фінансування ланцюгів постачання (наприклад, *reverse factoring* – коли банк фінансує постачальника під гарантії великого покупця).

Можливості та переваги від використання міжнародних фінансових інструментів. Для експортерів вони полягають у можливості швидкого отримання коштів, захисту від неплатежів, у зниженні ризиків. Для імпортерів – це можливість відстрочки платежів, гарантії поставок. Для банківських установ та інвесторів – це потенційний комісійний дохід і контроль ризиків.

Міжнародні фінансові інструменти є ключем до розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Вони дозволяють балансувати інтереси експортерів та імпортерів, мінімізуючи ризики та стимулюючи міжнародну торгівлю.

6. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.

Самостійна робота здобувача (здобувачки) передбачає виконання індивідуального завдання та його презентацію за темами дисципліни «Фінансові та інвестиційні інструменти в торговельній та підприємницькій діяльності». Робота над індивідуальним завданням ставить за мету отримання навичок науково-дослідницької роботи, в процесі якої здобувачі мають навчитись самостійно працювати з економічною літературою, науковими публікаціями вітчизняних та зарубіжних вчених, використовувати законодавчо-правову базу, аналізувати статистичні дані, узагальнювати отриману інформацію та логічно викладати свої думки з приводу того чи іншого питання.

Структура презентації має включати:

- вступ, у якому автор(ка) має розкрити актуальність обраної теми та основні завдання дослідження;
- основну частину, яка складається з десяти-п'ятнадцяти слайдів;
- висновки, що містять стисло викладення основних результатів роботи;
- список використаної літератури, у тому числі законодавчих та нормативних актів (перелік джерел надається в алфавітному порядку у відповідності з правилами бібліографічного оформлення).

Виступаючи з доповіддю на практичному занятті, здобувач(ка) має стисло обґрунтувати актуальність обраної теми, викласти сутність питання, зосередити увагу на дискусійних та проблемних аспектах, висловити власне бачення можливостей розв'язання тих чи інших проблем. При цьому необхідно вільно володіти матеріалом і бути готовим (готовою) надати повну та ґрунтовну відповідь на запитання викладача та здобувачів групи.

До здобувачів висуваються вимоги досконалого володіння матеріалом, повного розкриття теми, використання актуальної інформації, яка міститься у відкритих джерелах; детального аналізу усіх аспектів досліджуваної проблеми (тенденцій, причин та наслідків) з обов'язковим посиланням на використані літературні джерела та наявністю конкретних пропозицій і прогнозів; наявності доцільного; вірних відповідей на питання викладача та здобувачів групи.

7. ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ.

1. Роль фінансових інструментів у забезпеченні ліквідності та платоспроможності підприємства.
2. Економічна природа інвестицій та їх класифікація.
3. Порівняння традиційних і сучасних фінансових інструментів.
4. Функції фінансового ринку та його структура.
5. Акції: види, механізм емісії та права власників.
6. Облігації: класифікація, особливості випуску та обігу.
7. Вексель як інструмент розрахунків і кредитування.
8. Депозитні сертифікати та їх роль у фінансуванні бізнесу.

9. Похідні фінансові інструменти (форварди, ф'ючерси, опціони, свопи) та їх застосування.

10. Ринок прямих іноземних інвестицій: механізми залучення та регулювання.

11. Венчурний капітал: переваги та недоліки для стартапів.

12. Лізинг як інструмент оновлення основних засобів.

13. Факторинг і форфейтинг: сутність, переваги та ризики.

14. Краудфандинг та краудінвестинг: сучасні можливості для підприємців.

15. Нормативно-правове регулювання фінансових інструментів в Україні.

16. Роль Національного банку України та Національної комісії з цінних паперів у регулюванні ринку.

17. Податкові аспекти використання фінансових та інвестиційних інструментів.

18. Класифікація та оцінка ризиків, пов'язаних із застосуванням фінансових інструментів.

19. Міжнародний досвід регулювання фінансових ринків та можливості його адаптації в Україні.

8. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ В ТОРГОВЕЛЬНІЙ ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ».

1. Поняття фінансових інструментів (грошові, боргові, пайові, деривативи).
2. Інвестиційні інструменти: прямі й портфельні інвестиції.
3. Відмінності між фінансовими та реальними інвестиціями.
4. Класифікація фінансових та інвестиційних інструментів.
5. Структура фінансового ринку.
6. Механізми функціонування ринку капіталів.
7. Фінансові посередники: банківські установи, брокери, інвестиційні фонди.
8. Акції та облігації як джерело капіталу.
9. Векселі, депозитні сертифікати, комерційні папери.
10. Венчурне фінансування та бізнес-ангели.
11. IPO та альтернативні способи залучення коштів.
12. Кредити (інвестиційні, оборотні, факторинг, форфейтинг).
13. Лізинг як форма фінансування основних засобів.
14. Гарантії та акредитиви в міжнародній торгівлі.
15. Формування інвестиційного портфеля.
16. Методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів (NPV, IRR, Payback Period).
17. Управління ризиками інвестиційної діяльності.
18. ESG-інвестиції.
19. Форварди, ф'ючерси, опціони, свопи. Хеджування ризиків (цінових, валютних, процентних ставок). Спекулятивні стратегії на ринку

- деривативів.
20. Краудфандинг та краудінвестинг.
  21. Криптовалюти та токенизація активів.
  22. Децентралізовані фінанси.
  23. Smart-контракти у фінансових угодах.
  24. Оцінка фінансової стійкості бізнесу.
  25. Інструменти страхування підприємницької діяльності.
  26. Захист від фінансового шахрайства та кіберризиків.
  27. Механізми фінансування малого та середнього бізнесу (МСП).
  28. Бар'єри доступу до фондового ринку для МСП.
  29. Альтернативні платформи фінансування.
  30. Валютні операції та валютні ризики.
  31. Міжнародні фінансові інструменти (експортне фінансування, торговельне фінансування).
  32. Міжнародні біржі та платформи для інвестицій.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.

1. Боковець В.В., Мороз О.О. Управління інвестиціями. Навчальний посібник. Вінниця: ВФЕУ, 2023. 186 с.
2. Боярко І.М. Ефективність фінансів державного сектору економіки в системі управління соціально-економічним розвитком України [Текст]: монографія / І.М. Боярко, Н.А. Дехтяр, О.В. Дейнека. - Суми : Університетська книга, 2018. - 165 с.
3. Боярко І. М. Інвестиційний аналіз: Навч. посіб. / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко – К.: Центр учбової літератури, 2017. 400 с.
4. Бутко М. П., Бутко І. М., Дітковська М. Ю. Менеджмент інвестиційної діяльності : підручник. К.: ЦУЛ. 2018. 480 с.
5. Вініченко І. І., Самілик Т. М., Олексюк В. О. Бізнес-процеси в теорії інвестиційної діяльності підприємств. Агросвіт. 2021. № 18. С. 22–27. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2021/4.pdf (дата звернення: 07.08.2025).
6. Гриньова В.М. Інвестування: підручник / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда. К.: Знання, 2016. 458 с.
7. Гриценко Л., Боярко І. Інвестиційний аналіз : навч. посіб.: Київ : ЦУЛ. 2019. 400 с.
8. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навчальний посібник [для студ. вищ. навн. закл.] / А. П. Дука. К.: Каравела, 2012. 432 с.
9. Задворний Ю. Інноваційні інструменти фінансового ринку: сутність і класифікація. Економічний аналіз. 2024. Том 34. № 3. С. 312-321. DOI: <https://doi.org/10.35774/econp2024.03.312> (дата звернення: 12.08.2025).
10. Закон України «Про інвестиційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 07.08.2025).
11. Закон України «Про інститути спільного інвестування». URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text> (дата звернення: 07.08.2025).

12. Захарченко Н.В. Інвестування: навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої школи / Н.В. Захарченко. – Одеса : «Атлант ВОИ СОИУ», 2018. – 184 с.

13. Заярнюк О.В., Сторожук О.А. Фінансові аспекти розвитку інноваційних структур. Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 07-08 груд. 2023 р. / М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. – Кропивницький : ЦНТУ, 2023. – 397 с., С. 127-128.

14. Заярнюк О.В. Фінансовий моніторинг в контексті формування ефективного фінансового контролю. Проблеми і перспективи економічного розвитку в умовах модернізаційних процесів в Україні та світі : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 12 груд. 2023 р. : у 2 ч. : Ч. 2 / [редкол. : А. А. Тихий, В. В. Зайченко, Н. С. Шалімова та ін.] ; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т, каф. економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи. – Кропивницький : РВЛ ЦНТУ, 2023. – 106 с., С. 38-40.

15. Інвестиційна карта України. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/> (дата звернення: 08.08.2025).

16. Інвестування: навч. посібник / Г.Б. Погріщук, В.В. Руденко. – Тернопіль : Економічна думка, 2014. – 277 с.

17. Каут, О., & Пирогов, Д. (2021). ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА. Економіка та суспільство, (33). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-89>.

18. Кондрат О.Б., Крикуненко К.В. Аналіз інноваційних фінансових інструментів у сучасній українській науковій літературі. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. №2. Т.9. С. 65-70.

19. Луців Б.Л., Кравчук І.С., Сас Б.Б. Інвестування: Підручник. – Тернопіль: Економічна думка, 2014. – 544 с.

20. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : підручник. Київ : ЦУЛ. 2019. 472 с.

21. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU17047> (дата звернення: 07.08.2025).

22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-39_ukr_2016.pdf (дата звернення: 07.08.2025).

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції». Наказ Міністерства фінансів України від 26.04.2000 № 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text> Text (дата звернення: 07.08.2025).

24. Потєєва М.О., Заярнюк О.В. Сутність фінансової складової економічної безпеки в діяльності малого та середнього бізнесу. Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 07-08 лист. 2024

р. / М–во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун–т. – Кропивницький : ЦНТУ, 2024. – 410 с., С. 112-114.

25. Практичний посібник для підприємців «Фінансові інструменти для бізнесу в Україні: програми міжнародних фінансових організацій, українських банків та страхових компаній». URL: http://www.aau.org.ua/media/publications/1896/files/KSEposibnik_2024_09_17_06_59_12_942820.pdf (дата звернення: 12.08.2025).

26. Рапа Н. Фінансові інструменти та особливості їх оцінки. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/41504/2/MNPKRSES_2023_Rapa_N-Financial_instruments_and_102-103.pdf (дата звернення: 12.08.2025).

27. Сазонець І. Л., Федорова В. А. Інвестування : підручник. Київ : ЦУЛ. 2019. 312 с.

28. Скрипник Г.О. Інвестування : навч. посіб. Київ : ЦП «Компринт». 2018. 350 с.

ФІНАНСОВІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ В ТОРГОВЕЛЬНІЙ ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни для здобувачів спеціальності D7 «Торгівля»

ОПП «Підприємництво та торгівля у смарт-середовищі»
другого (магістерського) рівня

Автори:

Заярнюк Олексій Васильович

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Центральноукраїнського національного технічного університету

Скібіцький Олександр Сергійович

асистент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Центральноукраїнського національного технічного університету